

1 Dr. Henrik Tuma
Gorica, Viale 24 magg.

Proletarec

Glasiilo Socijalistične zveze v Julijski Benečiji

Izhaja vsako soboto zjutraj.

Posamezna številka stane 20 stotink.

Naročnina stane za celo leto 11 L., pol leta 5.50 L., tri mesece 2.80 L., mesečno 1 L., za inozemstvo 16 L. - Naročnina se mora vnaprej plačati.

Pisma in reklamacije za uredništvo in upravnništvo naj se naslovljajo: „Proletarec“ Poštni predal številka 43 GORICA

Rokopisi se ne vračajo. Pisma brez znamke se ne sprejemajo. — Oglasi se računajo po dogovoru in se morajo vnaprej plačati. —

PROGRAM NOVE VLADE.

V ponedeljek, dne 18. t. m. se je Bonomi-jeva vlada predstavila parlamentu, kjer je ministerski predsednik razvil poslanecem in pozneje tudi senatorjem politični program nove vlade. Program nove vlade ni nič drugega, nego suhoparne fraze, polne obljub in dobrih namenov, kakor smo jih že večkrat slišali; to se pravi, da nova vlada ne more ubrati druge poti nego nadaljevati politiko prejšnje.

Zunanja politika

je izjavil Bonomi — je seveda vezana na prostovoljno sprejetje obveze. Italija namerava ne samo ostati zvesta tem obvezam, temveč smatra tudi, da se more v mejah zavezništva in prijateljstva, delovati za obnovitev boljše Evrope. Tej nalogi more Italija sedaj, ko je za vedno rešena starih groženj države, ki je razpadla in ko nima na sebi dedščine neodklonljivih sporov z bližnjimi in daljnimi predlogi, uravnati in urediti svoje delo tako, kakor odgovarja njenemu duhu in njenim sporočilom. Čim je prišla iz Zedinjenih držav inicijativa za mednarodno konferenco glede razorožitve, se je Italija, ki je že znižala število svoje stalne vojske in je v Zvezi narodov že pristala na tak predlog, odzvala takoj in z veseljem amerikalnemu vabilu.

Jadransko vprašanje.

Posebnega proučevanja je vredno jadransko vprašanje, o katerem se je na dolgo razpravljalo. To vprašanje je bilo rešeno v bistvenih točkah z rapalsko pogodbo in nobena stranka ne zahteva, da bi se obveze te pogodbe ne izvršile, ker nad posameznimi stališči stoji čast Italije.

Pogodba se mora izvršiti z največjo vztrajnostjo; ščititi se morajo pri tem italijanska čustva in pokazati se mora največja lojalnost v spoštovanju koristi in čustev druge pogodbene stranke. Vlada namerava izvršiti ti dve dolžnosti, ki ste neodložljivi in na to iskrenost svojih namenov se namerava sklicevati v svrhu izdatne zaščite italijanskih elementov, ki predstavljajo na drugi obali Jadrana zaklad omike in kulture, iz katerega morejo vsi, brez razlike plemen, črpati v obče dobro.

Reško samostojno ozemlje.

Izvrševanje rapalske pogodbe pa naletava na največje ovire pri obmejevanju reškega samostojnega ozemlja. Določitev vzhodne meje te nove države, posebno v kolikor gre za lučko Baroš, je razgrela italijansko javno mnenje. Vlada smatra, da se mora to vprašanje proučevati pred vsem z ozirom na njegovo gospodarsko stran, ker gre za to, da

se Reki zagotovi gospodarska bodočnost. Mesto, ki je vsled vztrajnosti duhov, smelosti bojevnikov in volje pogajalcev postalo svobodno in neodvisno, bo tem bolj napredovalo, čim bolj bo gospodarski zvezano z bližnjim vzhodnim ozemljem. Rešitev torej, ki bi se povzročila nepopravljivo ostrih odnošajev med mestom, njegovo luko in Jugoslavijo, temveč bi celo naredila iz nove države središče mirnega delovanja dveh plemen, ki jih je usoda zmešala ob skrajnih mejah, do katerih so prišla, taka rešitev — je dejal ministerski predsednik — je popolnoma v skladu s koristmi in bodočnostjo Reke in odgovarja željam njenih meščanov.

Ni dvoma, da je v takih razmerah najbolj primerna in koristna pot pogajanj in dogovarjanj. Prejšnja vlada je bila začela ta pogajanja in jih je privedla že precej daleč. Manjkala pa je vedno zakonita volja Reke, kjer se zaradi žalostnih dogodkov, ki upamo, kmalu končajo, še ni sestavila redna vlada. Čim se bo sestavila ta vlada, se bodo Italija, kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev in reška država lahko zopet lotile vprašanja meja v zvezi z ustanovitvijo meddržavnega pristaniškega konsorcija, ki naj zagotovi Reki trgovino bližnjih dežel in slovanskim pokrajinam gotovost, da bodo našle na Reki naravno in najbolj ceno izhodišče za svoj promet.

Vpostavitev notranjega miru.

Po sporočilu, da bo vlada še proučevala načrta glede sodelovanja države pri vojnih dobičkih in glede poimenskih vrednostnic, je ministerski predsednik prešel na vprašanje vzpostavitve miru v državi. Povdarjal je, da država ne more dovoljevati, da bi posamezne stranke skrbele za vzdrževanje javnega reda in kaznovanja krivcev na lastno roko, ker ima to pravico samo država.

Novo dežele.

Ministerski predsednik je govoril nato tudi o vprašanju novopriklopljenih pokrajin. Omenil je na kratko, da bo vlada proučevala kulturna vprašanja, tudi kolikor gre za jezikovne manjšine vprašanje postopnega izenačenja zakonodaje, pri čemer bo upoštevala izkustva domačinov; razen tega bo dala vlada konkretno obliko tam obstoječim avtonom-

nim ustanovam in bo pri tem računala na sodelovanje obeh zbornic in zastopnikov prizadetih krajev.

Proti brezposelnosti.

Gospodarska kriza je vstvarila žalostni pojav brezposelnosti. Da se pa zamore brezposelnim pomagati, namerava nova vlada predložiti takoj nekaj zak. načrtov za zgradbo delavskih stanovanj, javnih naprav, luke, vodne sile, ceste, železnice, plovstva, ureditev planin in raznih drugih naprav, katere naj bi služile v procvit in boljšo produkcijo.

Zbornične seje.

V torek in v sredo se je nadaljevala razprava o vladni izjavi. Govorila sta liberalca Petriello in nacionalist Greco.

Prvi je očital Bonomiju, da ni v njegovih izjavah nikakega programa glede vnanje politike. Smatra, da mora vlada povedati zbornici 1. ali obstoja kaka obveza glede luke Baroš, ki ni znana zbornici, 2. kaka usoda čaka Črno goro in 3. kako stališče zavzema Italija nasproti borbi za trgovsko nadvlado v Mali Aziji.

Drugi govornik je obžaloval, da kaže Italija nekako plašljivost v pogajanjih z Jugoslavijo. Priporočal je tudi boljše organizacijo vojske.

Nasilja pri volitvah.

Posebno živahna razprava se je razvila, ko je šlo za odobritev sklepov verifikacijske komisije glede pravilnosti volitev v pokrajinah Girgenti, Caltanissetta in Trapani. Poslanec ljudske stranke Fino je predlagal, naj se z ozirom na to, da so bile one volitve odobrene z majhno večino in po burni razpravi, pozove verifikacijsko komisijo, da naj prouči še enkrat to vprašanje. Predlogu se je pridružil tudi socialist Modigliani, ki je protestiral proti nasiljem tekom volitev. Finov-Modigliani-jev predlog je sprejet s 176 glasovi proti 160.

Pretep v zbornici.

Na seji v sredo je govoril komunist Tuntar, ki je vzbudil v poslanski zbornici burne prizore. Obsojal je vladno politiko napram prebivalcem novozasedenega ozemlja, s kojimi postopa vlada in njeni podvrženci kot s prebivalci pribojevanega ozemlja. Označil je nezaslišno nasilstvo napram mirnemu prebivalstvu in posebno napram nedolžni mladini, katero so trpinčili v zaporih samo, da so izsilili iz nje take izjave, ki so potem služile sodnijskim oblastvam, da se je potem zamoglo sodnijsko postopati proti komunistom.

Kadar je omenil, da so se vojaške oblasti izkazale pristranske in so očitno podpirale fašistske

izgrede, je nastal v zbornici tak hrup, da je predsednik moral sejo zaključiti. Med odmorom je prišlo do ostrih spopadov med fašisti in socialisti, kjer je bil en socialistični poslanec tudi ranjen.

Ob 7.35 se je seja spet otvorila. Soc. posl. Cosattini, je zah-

teval, da se proti poslancu, ki je ranil soc. poslance, postopa v smislu člena 41 zbor. reda. Fašist Coda zavrača vso krivdo na nasprotnike, češ, da rabuko so drugi provocirali. Na to je poslanec Tuntar mogel nadaljevati in končati svoj govor.

Še o kongresu III. internacionale v Moskvi.

Glasm uradne ruske agencije „Rosta“, je sodrug Lazzari podal na kongresu sledečo izjavo v imenu zastopnikov socialistične stranke. Sodrug Lazzari je pred vsem omenil težavni položaj, v katerem se nahajajo italijanski socialisti napram III. internacionali. Pripomnil je štiridesetletno delo stranke v prid združenja in bratstva in za internacionalo, zahtevajoč sodbo v tem smislu in ne na podlagi sedanjih razmer.

„Od trenutka, ko smo dobili manifest meseca marca 1919 nadaljuje Lazzari, smo z veseljem pristopili k Tretji internacionali. Uvideli smo v njej našo rešitev in smo hoteli posnemati rusko revolucijo, slediti njeno pot. Nismo postopali na ta način samo za mednarodno solidarnost: imeli smo tudi potrebo internacionale vsled gospodarskega stališča naše države. Branili smo Sovjetsko Rusijo in smo napram njej odkritosrčno izvršili svojo dolžnost. Delovali smo za dosego trgovske pogodbe med Rusijo in Italijo ter smo smatrali misijo Vorovskega kot pravo poslaništvo Sovjetske Rusije.

Izvršili smo zmiraj svojo dolžnost napram socializmu, v mirnem kakor v vojnem času, ter smo vsak čas branili zastavo internacionale.

Mi socialisti Italije, nismo mogli obljubiti mnogo, ali držali smo naše obljube. Žalosti nas slišati predbacivanja, potem, ko smo vstvarili v mali državici močno gibanje, ki prisiljuje buržoazijo delati račune z nami in ki združuje v nepretrglivo vez delavca in kmeta.

Evo, zakaj smo zahtevali enotnost-med nami z namenom, da zoperstavimo to enotno bojno črto proletarijata proti enotni črti buržoazije.

Na to je delegat socialistične stranke predložil pogoje, katere je bil pooblaščen predložiti kongresu: „Ne popolno podvrženost, niti popolno neodvisnost.“

V Italiji se nahajamo sedaj v dobi priprave. Bodite si svesti, da takoj, ko dosežemo svoj namen, se ne umaknemo pred nikomur za vpostavo diktature italijanskega proletarijata.

Potem, ko je govornik omenil zmote in poraze, ki značijo zgodovino delavskega gibanja na

Nemškem, Filandskem in na Ogrskem, je svoj govor takole zaključil:

„Pripravljeni smo služiti svetovno revolucijo z namenom, da resno pripravimo osvoboditev proletarijata v naši deželi.“

Za sodrugom Lazzari je govoril za italijanske komuniste Gennari, in Lenin, ki so ponovili stare obtožbe napram socialistom in katere so bile že preje popolnoma izpodbite.

„Rosta“ poroča iz Moskve, da je kongres III. internacionale končal svoja dela dne 14. t. m. Predsednikom izvrševalnega odbora je bil zopet izvoljen Zinoviev. Po končani seji so se podali delegati na grob sodruga Suverdlhoff-a, kjer so mu položili vence in ruski delegati so ga počastili z nagovori in delavskimi pesmi.

Kongres Rdečih sindikatov in Italijanska splošna strokovna zveza.

Moskva, 14. julija. — „Rosta“ poroča: Kongres Rdečih sindikatov je po pretresovanju izjave Italijanske splošne strokovne zveze sprejel enoglasno dnevni red, tičoč se pogodbe, sklenjene svoječasno med italijansko splošno strokovno zvezo in vsruskim sindikalnim svetom v svrhu sestave internacionale Rdečih sindikatov. Dnevni red obdoljuje Italijansko splošno strokovno zvezo pasivnosti ne le samo radi tega, ker za uresničenje te pogodbe ni popolnoma nič storila, marveč, da je ostala celo v Amsterdamki internacionali. Dnevni red pravi, da pripade odgovornost te dvoumne politike edino le voditeljem in apelira na revolucijarni proletarijat, naj se končno enkrat odloči ali za Mosko ali za Amsterdam; izraža pa upanje, da najde še pred prihodnjim mednarodnim kongresom Italijansko splošno strokovno zvezo na mestu, ki ji pristojna in sicer v vrstah revolucijarnih organizacij.

Proletarci!

Čitajte in razširjajte „Proletarca“

Ustanova odborov za proletarsko obrambo v Italiji.

Rim, 19. - V Delavskem domu vršil se je shod zastopnikov političnih in gospodarskih organizacij, katerega je sklical odbor proletarske obrambe. Velika dvorana Delavskega doma je bila prenapolnjena. Poročnik Argo Secondari je razložil vzoritost in program ljudskih arditov. Po jasni razpravi, v kateri je orisal sodrug Vernocchi kriterij, s katerim se je podala socialistična stranka na shod, ki so se ga vdeležili med drugimi tudi poslanci Volpi, De Angelis, Monici in Bombacci, je bil odobren sledeči dnevni red: „Shod proletarskih, gospodarskih in političnih organizacij, sklican v Delavskem domu od odbora proletarske obrambe, sklene ustanoviti v vseh krajih dežele krajevne odbore za proletarsko obrambo ter urejevati sindikalno gibanje in delo vseh v to razpoko žljivih sil. Nadalje sklene podati se po povelju ali tudi iz lastne inicijative, če smatra potrebnim, v bran in pomoč proletarijatu in priporočiti ustanovo dejanskih oddelkov (škvader), sestojen iz vseh političnih strank; zavrača vsako pogajanje z nasprotnikom, zagotavlja, da žrtvuje vso svojo moč in čast v obrambo proletarijata ter vabi stranke, pridružiti se tej obrambni akciji, katera naj se razširi kot proletarska obramba po vsej Italiji in namerja v to svrhu kakor najhitreje sklicati naroden shod, ter podati odboru proletarske obrambe v Rimu svoj izvršilen program.“

Boji med fašisti in ljudskimi arditii.

Te dni je prišlo v Rimu do hudih spopadov med fašisti in ljudskimi arditii. V neki ulici so se srečali štirje mladeniči, ki so nosili arditске znake, z nekim bivšim narednikom. Nastalo je sporenje. K bivšemu naredniku se je pridružilo več ljudi. Prisilili so ardit, da so pustili na licu mesta svoje okovane palice in morali pobegniti.

Istega dne se je pripetil v ladjedelnici Rossellini drug spopad. Z nekim delavcem, ki je bil vpisan v arditiski stranki, so nekateri delavci — nacionalisti v ladjedelnici zelo grdo ravnali. To je dalo večjemu oddelku arditov povod, da so šli v ladjedelnico in iskali one delavce. Tistega dne se je moralo ustaviti delo v ladjedelnici.

Proti večeru so imeli ljudski arditii svoj shod v dvorani „Trastevere“, kjer je nagovoril poročnik Zalozzi svoje vpisane arditске člane. Prišel je končno čas za delo. Govornik je povdarjal, da se morajo ustanoviti po vsej Italiji sekcije ljudskih arditov. Če se ne zmanjša fašistovsko hudodelsko gibanje, bo treba pomagati vsakomur, ki trpi krivico.

Prihodnji večer so imeli ljudski arditii zopet shod. Ko so odhajali s shoda, jih je ustavil na ulici večji oddelek stražnikov, ki je obkolil ardit in jih peljal na policijo. Tu so jih preiskali in jih kmalu potem izpustili. To arditisko gibanje se skoraj po vsej Italiji nenavadno hitro razširja.

Objave vodstva ljudskih arditov.

Vodstvo ljudskih arditov v Rimu je izdalo vsem poveljnikom bataljonov, stotnj in napadalnih

oddelkov ukaz, naj sestavijo v štirih izvodih seznam vseh mož. V seznamu je treba posebej zaznamovati one člane, ki posedujejo kolesa, motorna kolesa, avtomobile in tovarne avtomobile.

Poveljniki bataljonov morajo imeti na razpolago telefonsko postajo.

Zastava arditскеga bataljona Appio Tiburtino.

V okraju tramvajskih delavcev se je ustanovil poseben odbor, ki naj podari bataljonu ljudskih arditov „Appio-Tiburtino“ zastavo. Odbor je bil ustanovljen po prizadevanju skupine delavskih žen.

Slovesnosti, ki se bo vršila v Rimu, bodo prisostvovali bataljoni

Sadovi zastrupljanja mladine.

„Edinost“ piše:

Poseben razlog je, da se danes vračamo k poglavju, ki smo razpravljali o njem že parkrat. Danes potrjujejo tudi od laške strani, kako prav smo imeli mi, ko smo — sine ira et studio — povzdignili svarilen glas: ne zastrupljajte mladine, ne vcepajte ji v nežni dobi v srca nekulturenega narodnega sovraštva, ne vlačite je v vrtince političnih strasti, in borb!

Doživeli smo zadoščenje, da priznavajo sedaj tudi v drugorodnem taboru, da se že pojavljajo pogubne posledice nespametnega, brezvestnega početja. Te posledice so pogubne za mladino samo in za nje roditelje.

Tako ugotovlja „Lavoratore“, da so uspehi letošnjega šolskega leta naravnost porazni!! V nekaterih razredih ljudskih in srednjih šol je izdelala šolo komaj tretjina učencev! Vsi drugi bodo morali polagati naknadne izpite, oziroma ponavljati razred. Tudi na višji trgovski šoli je uspeh povsem nepovoljen.

V nekem pismu, doposlanem „Lavoratoru“ skušajo sicer nekateri dijaki zvrčati krivdo na preveliko strogost učiteljev in izpraševalnih komisij. Ta strogost da je bila naložena po odredbi vlade.

Morda je bila res izdana kaka taka odredba. Vendar se moramo mi pridružiti sodbi „Lavoratora“, ki trdi, da to ni edini in glavni vzrok in da bi uspeh tudi brez naredbe ne bil mogel biti drugačen, nego je bil. Dijaki naj se nikar ne čudijo. Mirni študij dijakov se je motil skozi vse leto. Po šolah so počenjali vse mogoče; le učili se niso! V šolo se je vgnezdila politika — to se pravi fašizem! Mesto, da bi bili dijaki izvrševali svoje naloge in sledili pouku, so se bavili pod klopjo — s samokresi! Često so bile šole zaprte in vprizarjale so se dijaške stavke iz vzrokov, ki so bili povsem tuji šolstvu in učenju. Dovoljevala se je — v nasprotju z vsemi šolskimi predpisi — hujskajoča propaganda, ki se je vršila med klopji in na katedru. Šolska oblastva, vlada in stariši so prebogosto in prelahko zatiskali svoje oči. Puščala so se na strani vsa temeljna načela, ki naj varujejo disciplino in razvoj javnega pouka. Po šolah so uganjali vse, kar je mladino odtegovalo knjigi in učenju.

Naravno je torej, da žanjejo

vseh okrajev, naskakovalni oddelki in kaznovalne čete. Slovesnosti se bo tudi udeležil soc. poslanec Mingrino, bivši stotnik arditov in poročnik Secondari.

Reški legionarji nasprotniki fašistov.

Tajnik zveze Rečanov je priobčil v Nittijevem glasilu „Il Paese“ sledečo izjavo:

Zveza reških legionarjev v Rimu protestira proti zahtevam, ki so izražene v dnevnem redu narodnega sveta fašistov. Legionarji Gabriela d'Annunzia ubogajo samo svojega voditelja in se ne pustijo izrabljati v noben kriv manever, ki bi jih potisnil od prave poti.

Čas bi bil, da neha javnost smatrati legionarje in fašiste za eno in isto.

sedaj vihar, ko so prej sejali veter. Kar se je godilo v tržaških šolah, se dogaja danes po vsej Italiji! Učitelji, ki imajo nekaj vesti in nekaj zmisla za odgovornost, ugotavljajo z grenkobo, da kulturna višina dijaštva pada od leta do leta! V zadnjih letih zadobiva ta pojav naravnost strašen obseg.

Ali naj se mi temu čudimo? Ne! Kajti to je znak časov in je nov dokaz o lahkomiselnosti in grešni nesposobnosti vodilnih razredov. Z mladino, ki stavka in ki je slabo vzgojena, — se ne pripravljaja boljša družba.

Take grenke tožbe, to britko resnico je napisal italijanski list za zastrupljevalce mladine. Zasluzno pa je, da ni le ugotovil dejstva, marveč da je tudi brezobzirno pokazal na krivce. Oni, ki jim je dolžnost, da skrbje za naobrazbo uma in vzgojo srca mladine, so obremenjeni s strašno odgovornostjo. Posebno težka je odgovornost starišev, ki so v svoji vrtoglavi politični strasti dopuščali, da je politika zastrupljala in kvarila mladino. Ali se smemo nadejati, da jih letošnje izkustvo iztrezni in jim prikljče v zavest dolžnost — do lastnih otrok? Ali jim ni nič pri srcu skrb za bodočnost potomstva? Ali ne pridejo še k spoznanju, da spada v roko ljudskošolske mladine knjiga, in ne samokres!? Naloga te mladine je učenje, ne pa stavkanje v politične svrhe! Dokler mladina ne dozori, naj prepušča politiko — očetom!

Stavbinski delavci, pozor!

Pihati je pričel reakcionarni duh tudi proti vsem proletarskim institucijam, posebno pa proti organizaciji stavbinskih delavcev. V tem oziru ni nobene razlike med italijanskimi in slovenskimi delodajalci; reakcija teh poslednjih je nekaterikrat še hujska od one italijanskih delodajalcev. Dočim so bili dosedaj le redki slučajji, v katerih so se gospodarji opirali pripoznati delovne pogodbe in njih določbe, sklenjene med gospodarji in delavci, vidimo zadnje čase, da se vprizarja nezaslišana gonja proti vsemu, kar so si stavbinski delavci priborili potom svoje organizacije.

Najbolj si prizadevate pri tej gonji pred kratkem ustanovljeni stavbinski zadrugi in sicer: stavbena zadruga v Vrtojbi in nova

stavbena zadruga v Št. Petru v Gorici. Ti dve zadrugi ste sklicali preteklo nedeljo vse pri njih zaposlene delavce ter jih prisilili podpisati nekako spomenico, s katero zahtevajo oprostitev plačevanja prispevkov za brezposelno blagajno. Kakšen namen imajo te spomenice, je lahko umeti! Name-rava se na ta način oslabiti moč strokovne organizacije ter odvzeti delavstvu vse tiste pravice, ki si jih je potom svojih organizacij priborilo.

Zvedeli smo nadalje še, da stavbena zadruga v Št. Petru pridružuje delavcem višji prispevek, nego bi ga smela pridrževati, bodisi za bolniško ali pa za brezposelno blagajno.

To postopanje je neopravičeno in kaznjivo. Zategadelj pozivljamo vse tiste delavce, kojim se je več pridržalo, kakor tarifno določeno, da to takoj naznanijo svoji organizaciji ali pa Delavski zbornici v Gorici, katere bodo preskrbele, da se jim več pridržani prispevek povrne. Dodajamo še, da znaša najvišji prispevek za brezposelno blagajno tedensko L. 2.70 za prvi, L. 2.— za drugi in L. 1.— za tretji razred. Za bolniško blagajno pa znaša najvišji prispevek L. 2.67.

Stavbinski delavci naj torej pazijo, da se ne bodo kršile njih pravice.

Le čas...

Čas je največji mojster v naravi in družbi. S časom so nastali iz prvotne megle solnce in planeti, zemlja je zadobila življenje in tisoč in tisoč rodov je sledilo. Koliko časa so rabili ljudje za zgradbo piramid, koliko časa se rabi za izvršitev vseh čudežev dela, ki se imenujejo prosveta.

Ljudje so imeli čas za delo ali delo jim ni dopuščalo časa za sebe. Delati morejo za druge, za sebe nimajo časa.

Ali vendar je s časom oživela zavest de'avskega človeštva. Vskliknilo je: Je čas, da konča ta starodavna nepravilnost!

Razredni boj se je vžgal in je v polnem teku!

Le čas! Potrebujemo le čas, da da bode delavski razred razumel pomen boja, da razmere dozori in da nam je zmaga gotova.

Potem pride čas, ko ne bo več izkoriščanih.

Le čas...

DOPISI

Iz Tolminskega.

Obnoveitev porušenih krajev. V zadnji številki „Proletarca“ smo čitali dopis iz Bovškega, ki se je bavil z obnovitvijo po vojni porušenih krajev. Tudi pri nas na Tolminskem se vidi nekoliko gibanja. Od posameznih tvrdk, ki so prevzele delo zgradb, prihaja na vsak način najbolj v poštev naša „Stavbinska zadruga za Julijsko Benečijo“, katera je v kratkem času svojega obstanka zadobila največje zaupanje in splošno priznanje tudi med tukajšnjim prebivalstvom. Ta naša zadruga ki si jo je ustanovilo delavstvo samo, je raztegnila svoje delovanje že po vsej Julijski Benečiji. Tu pri nas smo še le pričeli, dočim se je veliko zgradb že oddalo drugim tujim tvrdkam. Vstanovila se je tudi domača stavbinska zadruga z namenom, tako vsaj nam

pravijo, da zagotovi delo domačinom. Slišali pa smo, da plačuje ta pristna domača zadruga svoje delavce pod mezdno tarifo. Ome-mo, da naj velja za zidarje še zmiraj minimalna urna plača po 3.10 lir na uro, ta domača zadruga pa pravijo, da plačuje domače delavce po 1.60 na uro! No, lepa hvala za tako domače izkoriščevanje še bolj domačega delavstva! Mi pravimo, da dotične tvrdke, ki svoje delavce slabo plačujejo, ne morejo zahtevati od njih tudi dobrega dela in to gre edino-lo na škodo odškodovanca samega. Tega pa pri naši stavbinski zadrugi ni, ker ona se drži strogo delavne pogodbe in je bila vstanovljena z namenom, da zagotovi delo našemu delavcu in da prepreči izkoriščevanje našega prebivalstva od strani začasnih in tujih nepoznanih podjetij. To njeno načelo pa naj bode tudi v odgovor vsem tistim, ki ji hočejo na en ali na drugi način škodovati.

Da pa nasprotniki lažje pridejo do njih namena in da odvrnejo oškodovance od naše zadruge, govore okrog, da se bo zadruga vknjižila na zgrajena poslopja. Da je to le gola laž, ni treba še posebej povdarjati, ker ona gradi na podlagi predcentivne in za isto svoto, kot vsaka druga domača ali tuja tvrdka. Razlika pa je ta: dočim gledajo privatne tvrdke na vse možne načine, da pri stavbi čim več zaslužijo in to, ne glede na solidnost stavbe in materiala; naša zadruga pa nima tega namena, ker ni privatno podjetje in pazi le na to, da si zagotovi zaupanje in svoj obstanek ne samo za sedaj, dokler se gradi po vojni poškodovane kraje, marveč tudi za pozneje, do tistega časa dokler ne prepreči popolnoma privatno iskoriščevanje.

Tolminska straža.

ČEPOVAN.

Vodna afera. Pred časom je naša občina ostala nenadoma brez vode in enako tudi podobna Pustala. Kljub temu, da je bilo vode dovolj, da se preskrbi s pitno vodo vsa naša okolica, so se opravile tozadevne preiskave in dognalo se je to, kar bi se ne smelo pripetiti na škodo občanov in v edino korist kakega privatnega podjetja. Na tej vodi ima namreč svojo žago gosp. Žnidaršič. Ker pa je voda sedaj nizka in nima dovolj moči, da bi gnala obenem žago in preskrbovala občinske potrebe, se je voda začela zapirati in občinstvo je vsled tega moralo ostati brez vode. Prvotno se je zatrjevalo, da so temu krive zatvore, češ, da so pokvarjene; pozneje se je celo aretiralo kot krivce dve osebi. Konečno pa so nekateri prizadeti hoteli spraviti zadevo v pravo luč in so dognali, da je vsa krivda edino-le na strani gosp. Žnidaršiča. On ima namreč koncesijo vporablja to vodo za svojo žago, ampak le toliko, v kolikor ista preostaja občinskim potrebam. Gosp. Žnidaršič pa ni gledal na potrebe ljudstva, marveč si je prilastil vso pravico nad vodo, dal jo zapreti, da bi mu ne primanjkovala in pustil občinstvo brez vode. Pustil se je še celo slišati, da, ako bi ga občinstvo „lepo prosilo“, bi on zadevo sam ugodno rešil.

Zvoniti po toči je prepozno. Zadevo je prevzela orožniška oblast, katera je izpustila prvotno

aretirani dve osebi in zaplenila Žnidaršičevo žago. To kaže, do kje segajo privatni interesi. Po mnenju gospoda Žnidaršiča je dovolj, da ima njegova žaga zadosti vode, četudi ostali občinarji poginejo od žeje!

IZ JUGOSLAVIJA

„Kres“.

Tako se imenuje družinski list, katerega izdaja delavsko izobraževalno društvo „Svoboda v Ljubljani“.

Prva številka „Kresa“ je naravnost krasna bodisi glede zbranskega gradiva, slik, kakor tudi oblike same.

List iz srca priporočamo vsem našim delavcem, da si ga naroče.

List izhaja vsak mesec enkrat in stane za Italijo 25 lir za celo leto. Naročnino je poslati na upravo „Kresa“ — Ljubljana — Aleksandrova cesta 5.

Ne razumemo, zakaj da uprava „Kresa“ stavi 25 lir naročnine za Italijo, medtem ko stane v Ljubljani samo 20 dinarjev — kar bi po valuti znašalo okrog 12 lir?

To napako imajo skoro vsi ljubljanski beltristični listi z revije, čeravno dobro vedo, kako zlo pomanjkanje tu pri nas slovenskega čtiva.

Razne stvari

Lastnega otroka podaril. — „Rote Fahne“ poroča: Buržoazna korespondenca piše: „49-letni vojni invalid Peter P. je zabredel skozi vojno v takoršno bedo, da ponuja svojega otroka, sedemletno, vrlo deklico v dar. P. je bil pred vojno dninar. V vojni je bil kot infanterist v Karpatih težko ranjen. Napol ozdravljen, je bil dodeljen stražni kompaniji na Steinfeldu. Junija 1917. je pa postal žrtev strašne eksplozije na Steinfeldu. Skozi zračni trak je bil na očeh tako poškodovan, da je postal za vsako delo nezmožen. Njegova dohodnina znaša celih 107 kron mesečno. (!) Njegova žena je umobolna in en otrok je pri slabem umu. Druga deklica, katero hoče „blagim človekoljubom“ podariti, je zelo inteligentna.“

Lahko si predstavimo buržoazno družino, ki čita pri zajutruku slučajno to žalostno notico v buržoaznem listu. Če „milostljiva“ gospa soproga ne preide nebrizno čez to poročilo, bo razgorčena rekla: „Glej, kako podlo je to delavsko ljudstvo! Tukaj ponuja eden svojega lastnega otroka v dar! Takša druhal! Jaz tega nikdar ne bi storila.“ „Kaj želiš“, odgovori zasramovalno soprog, kateri je postal še-le pri besedi „podariti“ pazljiv (pri besedi „dar“ misli namreč vedno na darove, ki jih prejema od delavcev, kot nezasluzen dobiček, katere v to svrhu izkorišča.) „Kaj hočeš?“ Ta druhal pač trži z vsem. Če ima tak lopov na primer 10 otrok,

katere hoče proti gotovi svoti „podariti“, konča za njega glap in on postane bogat mož!“ Samozadovoljen smeh zakonskega para je bil z vprašanjem otroka moten: „Povej, mi papa, kaj je to glad?“ Papa odgovori dostojno: „Glad je kazen za zlobne ljudi, kakor so naši delavci. Če boš priden, ne boš nikdar trpel gladu“.

Žetev v Sovjetski Ruski. Moskva, 6. julija. Žetev leta 1920 je podala 1900 milijonov pudov; leta 1921 bo pa žetev še bogatejša in sicer se pričakuje nad 2100 milijonov pudov.

Krasin o kapitalizmu v Rusiji. London, 7. Dopisnik lista „Daily Herald“ je govoril s Krasinom, ki se je zopet vrnil v London, o vzpostavljanju kapitalističnega režima v Rusiji. „Poznal sem iz angleških listov — je rekel Krasin ironično — čim sem se vrnil, da se je Lenin gotovo mnogo izpremenil, odkar sem ga pred enim tednom zapustil. Toda govoreč resno — je nadaljeval Krasin — naša politika nasproti kmetom je res umik. Toda tukajšnji ljudje bi se morali prepričati, da pomeni ta umik, da smo se vdali. Umeknili smo se pred Denjikinom in Kolčakom. Ono so bili vojaški umiki. To je pa gospodarski umik, toda nikakor ni poraz. In tako se morajo tudi naši trgovinski odnosi z inozemstvom razvijati potom sporazumov. Toda to nikakor ne pomeni, da smo prenehali biti komunisti, ali da se bo Rusija izpremenila v kapitalistično državo. Spominjajte se, da smo rekli že v začetku revolucije, da bo morala Rusija, če tej revoluciji ne bo sledila revolucija v drugih evropskih državah, v sredi med kapitalističnim svetom vsaj nekoliko časa in do gotove meje sklepati sporazume. Kar smo predvidevali, se je zgodilo. Evo, to je vse. Kar se tiče sedanjega gospodarskega položaja v Rusiji, je izvajal Krasin, da obnavljanje industrije, toda vprašanje živil je še vedno kočljivo, 2 ali tri dobre žetve izboljšajo ves gospodarski položaj Rusije.“

Rusija se konsolidira. — V daljšem razgovoru s poročevalcem lista „Petit Parisien“, je Krasin obrazložil vzroke, ki so moskovsko vladu prisilili v to, da zahteva sodelovanje inozemskih kapitalistov. Poudarjal je, da je Lenin prepričan, da se bo revolucija v inozemstvu počasi razvijala in da je svojo taktiko izpremenil. Sklenil je, da se bo sprijaznil z notranjo opozicijo in z zunanjo, to je opozicijo kapitalistov, namesto da bi jo skušal uničiti. Krasin je nato podal žalostno sliko razsula v Rusiji, kjer manjka transportnih sredstev in goriva. Vse orodje je uničeno, ukradeno ali odnešeno. Delavci tehnično niso dovolj izučeni. Obožene tolpe pustošajo deželo. Pojavila se je lakota. Ruski kmet, je nadaljeval Krasin, ne bo nikoli zaradi naših lepih oči sprejel komunizma. Dokazati mu moramo, da smo mi za njega najboljši vo-

ditelji, s tem, da pospešujemo njegov dobrobit z industrijskimi izdelki. Lenin se peča s to nalogo in se je obrnil na kapitaliste s ponudbo, naj uveljavijo pomožne vire dežele.

Paroplovna pogodba med Nemčijo in Rusijo. — Morska pot med Rusijo in Remčijo je zdaj prosta. Ustanovila se je rusko-nemška transportna drusba; polovico ustanovnega kapitala je vplačala „Hamburg-Amerika“, polovico ruska vlada, vsled česar se tudi dobiček razdeli na enaka dela. Družba ima svoj sedež v Hamburgu in podružnica v Petrogradu. Sovjetska vlada jamči za varnost paroplovbe, preskrbi ladjam pilote in je v Petrogradu očistila luko, da morajo pristajati ladje do 4000 ton. Ker se v Moskvi vrše razgovori med Poljsko in Rusko, da se sklene med tema državama trgovinska pogodba, skuša sovjetska vlada od Poljske doseči popolno transitno svobodo za nemško blago, ki se ima uvažati v sovjetsko Rusijo in narobe. Da si Poljska iz gospodarskih ozirov nujno želi trgovinske pogodbe z Rusijo, ki je njen najvažnejši trg, se iz političnih ozirov (na Francijo seveda) brani dovoliti svobodni transit; ruska vlada pa je vsled tega trgovinska pogajanja s Poljsko prekinila ker ji gre v prvi vrsti za to, da se bo rusko in nemško blago moglo čez Poljsko prosto prevažati. Na vsak način je zdaj pot po morju prosta in francoski listi se že zaraditega zaburjajo.

Zniževanje delavskih plač na Angleškem. — London, 18. V prvih šestih mesecih tekočega leta so bile 3.000.000 delavcev znižane plače. Znižanje se je vršilo dostopno. V januarju je bila znižana plača le 60% delavcev. Ta odstotek pa je v naslednjih mesecih naglo narasel in je znašal v juniju 220%. Na splošno so bile 620% angleških delavcev znižane plače v večji ali manjši meri. Računa se, da se bodo v drugi polovici letošnjega leta znižale plače še 1.000.000 delavcem, med katerim bodo tudi železničarji, katerim zapade pogodba o plačah 31. avgusta.

„Osrečitelji“ človeštva. V Ameriki so iznašli nov dušljivi plin za vojno, ki ga producirajo v tekočem stanju in katerega zadostujejo že tri kapljice, da usmrtijo človeka, če pridejo v stik z njegovo kožo.

Odpust delavcev v Italiji. Tvornice Fiat v Torinu so zopet odpustile 4000 delavcev. V Genovi je bilo odpuščenih 1500 uradnikov in 15.000 delavcev. V Speciji so začeli stavkati delavci ladjedelnice Ansaldo kot protest proti odpuščanju.

Društvo ponarejalcev denarja. Nauen 14. julija. V Düsseldorfu je policija zaprla društvo, ki je štelo približno 100 oseb in ki se je pečalo s ponarejanjem denarja. Imelo je 11 delavnic in je ponarejalo posebno inozemski denar.

UVEDBA ZASEBNE LASTNINE V RUSIJI.

Zadnje dni so nam brzojavke javile, da je zmagala na III. kongresu komunistične internacionale zmerna Leninova struja nad strujo ekstremističnih komunistov. Razlika med obema strujama obstoji — suhoparno rečeno — v glavnem v presojanju vprašanja trgovinskih stikov sovjetske Rusije s kapitalističnimi državami. Del ruskih komunistov je že delj časa opazoval nevarnost, ki preti Rusiji in boljševidski vladi vsled propadanja gospodarstva, predvsem pa vsled propadanja industrije.

Ruski kmet ni dovažal v mesta dovoljno živil, ker izmenjava produktov ni — kakor so si to lepo zamislili boljševidski — mogla odgovarjati potrebam kmetovim. Vsled tega dejstva je mestno prebivalstvo trpelo ves čas veliko pomanjkanje živil in kmet je bil nevoljen vsled tega, ker je bil omejevan v ravnanju s svojimi pridelki. Tako se je sovjetska vlada čutila prisiljeno, da kmetu dovoli neke lastninske koncesije; da pa bi zadovoljila tudi mestno prebivalstvo, je še določila, da plačuje kmet davke v živilih. Mislila je, da bo kmeta vzdržala vsaj v njegovi politični pasivnosti, ko ga ves čas, razen v revoluciji, ni mogla pridobiti za aktivno sodelovanje.

Velikanske težkoče je imela vlada z organizacijo in pospešitvijo industrijske produkcije. Največja ovira za industrializacijo Rusije je bila pač ta, da je deželi, bogati sicer na sirovinah, manjkalo stikov z zunanjim industrijskim in trgovskim svetom. Položaj je bil kratkomalo tak, da vrednost ruske industrijske produkcije ni mogla odtehtati vrednosti poljedelske produkcije v okviru Rusije same in se v tem okviru ni mogla izenačiti niti vrednost obojega blaga niti mogla prav uveljaviti vrednost dela.

Da bi temu odpomogla, je sovjetska vlada stopila v trgovinsko zvezo z Angleško, da bi tako našla ventil za izravnavanje vrednosti — in to je takoj potrebno! — ruske poljedelske produkcije in da bi obenem dvignila svojo domačo industrijo in promet, da jo za to izravnavanje usposobi; kajti ni se ji posrečil eksperiment, da vrednost, odvzete kmetu, pretvori brez kapitala v tako kratki dobi, kot si je mislila, v socializirano industrijo in promet; kmetu preostala vrednost se je pa v tem položaju med

tem takoreč porazgubila, ker ni našla ekvivalenta: tako je nazadovala tudi poljedelska produkcija.

Mi se danes kot socialisti prav nič ne čudimo, da morajo boljševidski od svojega programa v praktičnem toliko retirirati. Za svoje eksperimente popolne socializacije v vseh poljih so se častno in vztrajno borili in socialistična zgodovina bo njih izkušnje in zasluge na tem polju znala ceniti, drugo pa je seveda vprašanje, kdo da je imel nekdanj vendarle prav.

Trgovinska pogodba z Anglijo, s katero je Lenin mislil odpomoči zagati, pravzaprav ni bila in ni izvajana v tem smislu (predvsem trgovinskem!) kakor si jo je Rusija zaželela in jo vsled tega tudi sklenila. Angleška diplomacija si je marveč s to trgovinsko pogodbo v prvi vrsti znala poiskati le političnih garancij od Rusije v vprašanju dežel, ki tvorijo vrata v Indijo. Angleški kapitalisti pa tej trgovinski pogodbi niso toliko zapupali, da bi v resnici pričeli trgovati z Rusijo, druge države pa o tem niso hotele in nočejo niti slišati.

Na kar so se pri svoji gospodarski politiki zanašali boljševidski, je bila tudi svetovna socialna revolucija. Zato tudi je bila njih propaganda v Evropi tako nervozna in nagla. Toda, kakor smo brali v poročilih o III. kongresu komunistične „internacionale“ v Moskvi, so se boljševidski zaenkrat nehali nadejati skorajšnjega izbruh socialne revolucije. Lenin sam je to povedal v brk vsega kongresa. „Treba bo iskati stikov s kapitalom in kapitalističnimi državami,“ je rekel, gotovo pa je in razumljivo, da teh stikov drugače biti ne more kakor potom — kapitala, in sicer kapitala tudi v lastni zemlji.“ (Dalje prih.)

Listnica uredništva

Sodrug B. M. - Visinada

Dobili smo Vaše pismo iz katerega je razvidna vsa krivica, ki se godi tamošnjim sodrugom. Svetujemo pa Vam, da ohranite mirno kri in ne dajate prilike sovražniku, da ohladi svojo strast nad nedolžno delavsko krvjo. Prišel bo dan osvete in takrat bo delavstvo pokazalo svojo moč vsem onim, ki ga danes zaničujejo.

Izdaja za deželno socialistično zvezo in odgovarja za uredništvo

Alojzij Stolfa
Tiska Tip. Giv. Paternolli v Gorici.

Zadruga pekovskih delavcev v Gorici

Lastna pekarna in prodajalna
Via S. Pietro št. 68

Vsaka proletarska družina se mora posluževati pri zadrugi.

Zadružno vodstvo.

Priporočamo vsem našim čitateljem,
da se poslužujejo edino-le pri tvrdkah,
ki inserirajo v našem listu!

Oglase sprejema agencija časopisov

V. Molesini

Gorica - Via Garibaldi - (ex Teatro)

Okrajna bolniška blagajna v Gorici

Štev. 57/R/21

Razglas

Podpisano, z namenom, da omogoči vsem svojim zavarovancem uživanje novih dajatev, ki jih je uvedel v pravilniku bolniške blagajne občni zbor, dne 23. januarja 1921 in ki jih je odobril Generalni civilni komisarijat za Julijsko Benečijo, dne 16. maja t. l., objavlja, kakor sledi:

I. Zavarovanke, ki se nahajajo proti koncu nosečnosti in so zavarovane najmanj 26 tednov, v teku 52. pred porodom, „starejše zavarovanke“, imajo pravico do podpore nosečnosti za največ 4 tedne (člen 25.).

II. Zavarovanke porodnice, ki dojijo novorojenčke, dobijo, ne glede na bolniško ali porodniško podporo, ki jim pritiče, posebno podporo kot dojenjski premij v iznosu polovične porodniške podpore skozi dobo 20 tednov po porodu (člen 27.).

III. Trajanje bolniške pomoči se razteguje za vse oboje zavarovance do največ 52 tednov. Dosledno temu se podaljša tudi doba za podporo in sicer:

a) onim, ki so vpisani najmanj 26 tednov v teku 52. pred začetkom bolezni, „starejši zavarovanci“, se izplača navadna podpora do najvišje dobe 40. tednov in na polovico od navadne znižane podpore za nadaljnjih največ 12 tednov.

b) Onim pa, ki niso dosegli te najmanjše dobe članstva, o koji je govora v prejšnjem odstavku, se izplača navadna podpora za največ 30 tednov (člen 30.).

IV. Na podlagi člena 31. novega pravilnika je pravica do bolniške podpore na račun blagajne neodvisna od pravice do dne, ki jo dolžuje delodajalec zavarovancu vsled pogodbe ali zakona (§ 1154 b, civ. zak., § 8. zakon z dne 16. jan. 1910, štev. 20).

V. Bolniška blagajna preskrbuje, ako je potrebno, špeci-jelno zdravljenje, kakor zobozdravljenje, kopelji, zdravilišča za rekonvalescente kakor tudi gotove predrage proteze v mejah, ki se določajo s posebnimi pogodbami (člen 37.).

VI. Ako si je zavarovanec nakopal bolezen po lastni krivdi vsled pijanosti ali vdeležbe preteпов, more bolniška blagajna nakazati članovi družini vso ali del podpore in sicer v vseh onih slučajih, v katerih bi le ta slednja ostala drugače brez potrebnih sredstev za prežvljenje (člen 41.).

VII. Pod orožje poklicani zavarovanci zadobijo zopet vse pravice do vseh v pravilniku predvidevanih dajatev z dnem njih odslovitve iz zgoraj imenovane službe, ako namreč isti tega dne še pripadajo bolniški blagajni. Temu dosledno se ne bode vstelo v prizanesni rok dobe vojaškega službovanja pa le tedaj, ako to službovanje ne presega dobe 4. tednov. Ta določila se nalično uporabijo tudi za morebitno dobo zadržanja v zaporu ali ječi (člen 46.).

Gori navedene določbe so v veljavi od dne 1. junija 1920.

Izvide pravilnika je možno dobiti pri podpisanemu proti plačilu 1 lire od komada kakor hitro bode dovršen tisk.

Gorica, dne 11. julija 1921.

Vodstvo.

Anton Breščak
VIA CARDUCCI 14. (GOSPODSKA ULICA)
Velika izbira vsakovrstnega pohištva
po najnižjih cenah

Gorica - ELIJA ČUK - Gorica
Piazza Cavour ex P. Duomo štev. 9, levo

naznanja slavnemu občinstvu, da dospe v kratkem velikanska množina dvokoles in šivalnih strojev iz svetovnoznanih tvrd, kateri bode prodajal po zelo znižanih cenah.

Na izbero so posamezni deli dvokoles in šivalnih strojev. — Velika zaloga pneumatik, katere prodaja od Lir 25.- naprej

Lastna mehanična delavnica. Stara kolesa se popolnoma prenovijo. Priporočila se za obilni obisk

ELIJA ČUK

PODRUŽNICA Ljubljanske kreditne banke

Telefon št. 50 **V GORICI** Corso Verdi Trgovski „Dom“ Brzojavni naslov: Ljubljanska banka

Delniška glavica 5 H 5 kron **CENTRALA: LJUBLJANA** Rezerva 5 H 5 kron 45 MILIJONOV

PODRUŽNICE: Brežice, Borovlje, Celovec, Celje, Maribor, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.

OBREŠTUJE vloge na knjižice po 4% Na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru

IZVRŠUJE vse v bančno stroko spadajoče posle najkulantnejše. NAKUP IN PRODAJA vsakovrstnega tujega denarja

Uradne ure za občinstvo 8 1/2—12 in od 3—5. Ob sobotah popoldne, ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Tiskarna in knjigarna Giov. Paternolli - Gorica

Ustanovljena leta 1812 **Corso Verdi št. 38**

Trgovina papirja, knjigoveznica in tvornica trgovskih registrov

Brzojavni naslov: PATERNOLLI - Gorica Medmestni telefon št. 13.

„ADRIJA“ čevlji
„Čevljarska zadruga“ v Mirnu pri Gorici
Edino domače podjetje te stroke
Izdeluje in ima v zalogi vedno 98 raznih vrst čevljev vseh velikosti in za vsak stan.

Čevlji našega izdelka so delani lično in trpežno, ter se za izdelavo rabi samo prvovrstno, lično in trajno usnje. Kaka druga primes je izključena.

Pazite na varstveno znamko, ki je vtisnjena na podplatu ali nadplatu

Ako čevlji nimajo znamke, niso naš izdelek

Varstvena znamka

Čevlji našega izdelka se lahko naroče naravnost iz tovarne v Mirnu pri Gorici ali kupijo v naših prodajalnah: v Trstu, Via Rettori, št. 1 blizu magistrata, v Gorici, Corso Verdi 32, v hiši Centralne posojilnice.

Zahtevajte čevlje «ADRIJA» pri vseh trgovcih. Trgovci so dolžni prodajati naše izdelke po od zadruga določeni ceni, pomnoženi za poštnino. Na zahtevo kupca morajo trgovci pokazati originalni, tiskan cenik «Čevljarske zadruga».

V krajih, kjer trgovci ne drže čevljev našega izdelka, se iščejo zastopniki v svrhu naročanja za privatne stranke. — Zastopniki dobe za svoje delo primerno odškodnino.

Zadruga je izdala nov bogato ilustriran cenik, katerega pošlje na zahtevo brezplačno.

Vsi dopisi in naročila naj se pošljejo na naslov:

„Čevljarska zadruga“ v Mirnu pri Gorici